

Barbara Długońska, Danuta Popinigis, Danuta Szlagowska, Jolanta Woźniak

Music collections from Gdańsk : Katalogi tematyczne gdańskich rękopisów muzycznych

Aspekty Muzyki 1, 227-248

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARBARA DŁUGOŃSKA, DANUTA POPINIGIS,
DANUTA SZLAGOWSKA, JOLANTA WOŹNIAK

Music Collections from Gdańsk — Katalogi tematyczne
gdańskich rękopisów muzycznych¹

Seria katalogów tematycznych *Music Collections from Gdańsk* obejmuje zbiory rękopisów muzycznych gromadzonych przez wieki w Gdańsku. Składa się z trzech tomów: pierwszy odnosi się do zbiorów Polskiej Akademii Nauk Biblioteki Gdańskiej², drugi do zbioru, który do II wojny światowej był własnością Biblioteki Gdańskiej, a obecnie przechowywany jest w Staatsbibliothek zu Berlin — Preußischer Kulturbesitz, Musikabteilung mit Mendelssohn-Archiv³, a trzeci do zbiorów Archiwum Państwowego w Gdańsku⁴.

Katalogi są rezultatem prac dokumentacyjnych prowadzonych przez Sekcję Polską RISM, Oddział w Gdańsku, działającą od roku 1997 przy Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. W skład Oddziału wchodzi muzykologzy: Danuta Popinigis, Danuta Szlagowska i Jolanta Woźniak oraz teoretyk muzyki Barbara Długońska. Prace dokumentacyjne realizowano w ramach

¹ Tekst jest polskojęzyczną wersją wstępów zamieszczonych w trzech tomach katalogów z serii *Music Collections from Gdańsk*.

² Danuta Popinigis, Barbara Długońska, Danuta Szlagowska, Jolanta Woźniak, *Music Collections from Gdańsk*, vol. 1, *Thematic Catalogue of Music in Manuscript at the Polish Academy of Sciences Gdańsk Library*, Kraków—Gdańsk 2011.

³ Danuta Szlagowska, Barbara Długońska, Danuta Popinigis, Jolanta Woźniak, *Music Collections from Gdańsk*, vol. 2, *Thematic Catalogue of Music in Manuscript from the Former Stadtbibliothek Danzig Kept at the Staatsbibliothek zu Berlin — Preußischer Kulturbesitz, Musikabteilung mit Mendelssohn-Archiv*, Kraków—Gdańsk 2007.

⁴ Jolanta Woźniak, Barbara Długońska, Danuta Popinigis, Danuta Szlagowska, *Music Collections from Gdańsk*, vol. 3, *Thematic Catalogue of Music in Manuscript in the State Archive in Gdańsk*, Kraków—Gdańsk 2008.

projektów badawczych finansowanych przez Komitet Badań Naukowych⁵ oraz Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej⁶.

Dokumentacja gdańskich rękopisów muzycznych jest częścią projektu Répertoire International des Sources Musicales *Serie A/II. Musikhandschriften nach 1600. Thematischer Katalog*. Badaniami gdańskimi objęto wszystkie zachowane rękopisy muzyczne powstałe pomiędzy wiekiem XVI a XX z wyjątkiem rękopisów liturgicznych⁷.

Katalogi wykonano według międzynarodowych norm dokumentacji rękopisów opracowanych przez Centralną Redakcję RISM we Frankfurcie nad Menem. Opisy katalogowe sukcesywnie przekazywano do Centralnej Redakcji RISM, gdzie od 2000 roku włączano je do międzynarodowego obiegu informacji naukowej⁸.

Dokumentacja gdańskich rękopisów muzycznych ma długą historię. Pierwsze katalogi drukowane dotyczące zbiorów Biblioteki Gdańskiej⁹, zawierające opisy rękopisów muzycznych z okresu od XVI do XX wieku, znalazły się w czwartym i piątym tomie katalogu Otto Günthera z lat 1911 i 1921¹⁰. Rękopi-

⁵ Dwa trzyletnie projekty realizowane w latach 1997–2000 i 2001–2004. Numery projektów: 1 HO 1E 02212 oraz 1 HO 1E 00121; kierownik projektów — Danuta Szlagowska.

⁶ Dwa projekty realizowane w latach 2001–2002 i w roku 2004. Numery projektów: 5897/00/AC oraz 7539/03/TB; kierownik projektów — Danuta Popinigis.

⁷ Dokumentacja źródeł liturgicznych nie była możliwa przy użyciu programu komputerowego PIKaDo (Pflege und Informationsverarbeitung Kategorisierter Dokumente), który stosowany był w ramach projektu *Serie A/II. Musikhandschriften nach 1600. Thematischer Katalog*.

⁸ Po raz pierwszy informacje o części rękopisów gdańskich zamieszczone zostały w Katalogu RISM w roku 2000: *Répertoire International des Sources Musicales. Serie A/II. Musikhandschriften nach 1600. Thematischer Katalog*, 8. kumulierte Ausgabe 2000, CD-ROM, K. G. Saur Electronic Publishing. Stopniowo uzupełniane dane o rękopisach gdańskich włączano do kolejnych jego wydań, ostatnio w: *Répertoire International des Sources Musicales. Serie A/II. Musikhandschriften nach 1600. Thematischer Katalog*, 12. kumulierte Ausgabe 2004, CD-ROM, K. G. Saur Electronic Publishing.

⁹ Biblioteka Gdańska na przestrzeni wieków nosiła następujące nazwy: od 1596 roku Bibliotheca Senatus Gedanensis, od 1821 Danziger Stadtbibliothek, od 1945 roku Biblioteka Miejska w Gdańsku, od 1955 roku Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku, od 1957 roku Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk, a od 2011 roku obowiązuje nazwa Polska Akademia Nauk Biblioteka Gdańska.

¹⁰ Otto Günther, *Katalog der Handschriften der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. IV. *Die musikalischen Handschriften der Stadtbibliothek und der in ihrer Verwaltung befindlichen Kirchenbibliotheken von St. Katharinen und St. Johann in Danzig*, Danzig 1911; Otto Günther, *Katalog der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. V. *Die Handschriften der Kirchenbibliothek St. Marien in Danzig*, Danzig 1921. Na temat wcześniejszych, rękopiśmiennych katalogów Biblioteki Gdańskiej zob.: Przemysław Szafran, *Inwentarz rękopiśmiennych katalogów bibliotecznych Biblioteki Gdańskiej*

sy muzyczne, które trafiły do Biblioteki po wydaniu katalogu Günthera, zostały odnotowane przez Pawła Szafrana¹¹. Ponadto muzykalia Biblioteki Gdańskiej, ocalałe po drugiej wojnie światowej, zostały utrwalone w postaci mikrofilmów i udokumentowane katalogami Biblioteki Narodowej¹². W roku 1990 Danuta Popinigis i Danuta Szlagowska opublikowały katalog rękopisów muzycznych powstałych w XVI i XVII wieku¹³.

Gdańskie rękopisy muzyczne przechowywane w Staatsbibliothek zu Berlin jako tzw. zasób gdański (*Danziger Bestand*) zostały po raz pierwszy przedstawione przez Elżbietę Wojnowską w 1999 roku¹⁴. Ich szczegółowy katalog opublikowano jako drugi tom serii *Music Collection from Gdańsk* w 2007 roku.

Rękopisy muzyczne z Archiwum Państwowego w Gdańsku, do czasu wydania trzeciego tomu *Music Collection from Gdańsk*, także nie posiadały szczegółowej dokumentacji. Zostały jedynie odnotowane w roku 1992 przez Czesława Biernata¹⁵.

Katalogi tworzące serię wydawniczą *Music Collections from Gdańsk* różnią się od wcześniejszych metodą opisu manuskryptów. Zakłada ona bardziej szczegółowy opis i uwzględnia incipity muzyczne poszczególnych utworów. Są to katalogi tematyczne i tym samym stanowią kontynuację katalogu rękopisów *Musicalia Gedanenses*.... Dokumentacja rękopisów przedstawiona w kolejnych tomach *Music Collections from Gdańsk* uwzględnia aktualny stan badań nad rękopiśmiennymi muzykaliami gdańskimi¹⁶.

Polskiej Akademii Nauk, „Rocznik Gdański” 1980, nr 1.

¹¹ Przemysław Szafran, *Katalog Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk: uzupełnienie do tomów I–IV. Sygnatury 1–4258*, Gdańsk 1988. Uzupełnienia dotyczą całego zbioru bibliotecznego, w którym muzykalia stanowią tylko niewielką część.

¹² *Katalog Mikrofilmów Muzycznych*, t. 1, 2, Warszawa 1956, 1962.

¹³ Danuta Popinigis, Danuta Szlagowska, *Musicalia Gedanenses. Rękopisy muzyczne z XVI i XVII wieku w zbiorach Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk. Katalog*, Gdańsk 1990.

¹⁴ Elżbieta Wojnowska, *Straty wojenne muzykaliów gdańskich z XVI i XVII wieku*, w: *Źródła muzyczne. Krytyka — analiza — interpretacja*, red. Ludwik Bielawski, J. Katarzyna Dadak-Kozicka, Warszawa 1999.

¹⁵ Czesław Biernat, *Archiwum Państwowe w Gdańsku. Przewodnik po zasobie do 1945 roku*, Warszawa–Łódź 1992.

¹⁶ Przegląd badań nad muzyką Gdańska XVI–XVIII wieku, relacjonowanych w pracach powstałych do roku 1996, por.: Jolanta Woźniak, Danuta Szlagowska, *Stan badań nad muzykaliami gdańskimi XVI–XVIII wieku*, w: *Staropolszczyzna muzyczna. Księga Konferencji, Warszawa 18–20 października 1996*, red. Jolanta Guzy-Pasiakowa, Agnieszka Leszczyńska, Mirosław Perz, Warszawa 1998; por. także materiały z konferencji, czasopisma muzykologiczne i książki: *Die Musik der Deutschen im Osten und ihre Wechselwirkung mit den Nachbarn*, *Deutsche Musik im Osten* 6, red. Klaus Wolfgang Niemöller und Helmut Loos, Bonn 1994; *Musica Baltica. Interregionale musik-*

I. Z historii gromadzenia gdańskich muzykaliów

Gromadzenie muzykaliów gdańskich wiąże się przede wszystkim z działalnością Bibliothecae Senatus Gedanensis, utworzonej w roku 1596¹⁷. Szybko

kulturelle Beziehungen im Ostseeraum, Deutsche Musik im Osten 8, Sankt Augustin 1996; *Musica Baltica. Interregionale musikkulturelle Beziehungen im Ostseeraum*, red. Ekkehard Ochs, Nico Schüler, Lutz Winkler, Frankfurt am Main 1997; *Organy i muzyka organowa* X, XI, XII, XIII, XIV Gdańsk 1997, 2000, 2003, 2006, 2009; *Muzyka fortepianowa* XI, XII, XIII, XIV, Gdańsk 1998, 2001, 2004, 2007; *Źródła muzyczne. Krytyka — analiza — interpretacja...*, op. cit.; *Musica Baltica. Danzig und die Musikkultur Europas*, red. Danuta Popinigis, Gdańsk 2000; *Musikalische Beziehungen zwischen Mitteleuropa und Danzig im 18. Jahrhundert. Konferenzbericht Gdańsk, 20–22. November 2000*, red. Danuta Popinigis, Klaus-Peter Koch, Sinzig 2002; *Lied und Liedidee im Ostseeraum zwischen 1750 und 1900*, red. Ekkehard Ochs, Peter Tenhaef, Walter Werbeck, Lutz Winkler, Frankfurt am Main 2002; *Europejski repertuar muzyczny na ziemiach polskich*, red. Elżbieta Wojnowska, Ludwik Bielawski, Katarzyna J. Dadak-Kozicka, Warszawa 2003; *Das geistliche Lied im Ostseeraum*, red. Ekkehard Ochs, Walter Werbeck, Lutz Winkler, Frankfurt am Main 2004; *Musica Baltica. Im Umkreis des Wandels — von den cori spezzati zum konzertierenden Stil*, red. Danuta Szlagowska, Gdańsk 2004; *Kulturgeschichte Preußens königlich polnischen Anteils in der Frühen Neuzeit*, red. Sabine Beckmann, Klaus Garber, Tübingen 2005; bibliografia dotycząca muzyki w Gdańsku w XVII wieku por. Danuta Szlagowska, *Repertuar muzyczny z siedemnastowiecznych rękopisów gdańskich*, Gdańsk 2005; „Polski Rocznik Muzykologiczny” 2005, 2006; „Forum Muzykologiczne” 2005; „Przegląd Muzykologiczny” 2006; „Musicology Today” 2006, 2007; „Muzyka” 1998, nr 2, 1999, nr 3, 2000, nr 3, 2001, nr 2, 2001, nr 4, 2004, nr 1, 2005, nr 2, 2006, nr 1–2, 2007, nr 4; *Orgelbau, Orgelmusik und Organisten des Ostseeraum im 17. und 19. Jahrhundert*, red. Matthias Schneider, Walter Werbeck, Frankfurt am Main 2006; *Die Münchner Hofkapelle des 16. Jahrhunderts im europäischen Kontext*, ed. Theodor Göllner, Bernhard Schmid, Severin Putz, München 2006; *Universität und Musik im Ostseeraum*, red. Ekkehard Ochs, Peter Tenhaef, Walter Werbeck, Lutz Winkler, Berlin 2009; *Uno gentile et subtile ingenio. Studies in Renaissance Music in Honour of Bonnie J. Blackburn*, red. M. Jennifer Bloxam, Gioia Filocamo, Leofranc Holford-Strevens, Turnhout 2009; *Musica Baltica. The Music Culture of Baltic Cities in Modern Times*, red. Jolanta Woźniak, Gdańsk 2010.

¹⁷ Na temat dziejów i zbiorów Biblioteki Gdańskiej powstało wiele opracowań, m.in.: Marian Pelczar, *Biblioteka Gdańska. Zarys dziejów*, „Nauka Polska” 1962, nr 4; Karl-Günther Hartmann, *Musikgeschichtliches aus der ehemaligen Danziger Stadtbibliothek*, „Die Musikforschung” 1974, nr 4; *Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk — dzieje i zbiory*, red. Maria Babnis, Zbigniew Nowak, Gdańsk 1986; Irena Fabiani-Madeyska, *Fundator Biblioteki Gdańskiej 1596 Jan Bernard Bonifacio markiz Orii*, Gdańsk 1991; Marian Pelczar, *O Bibliotece...*, zebrała i skomentowała Maria Pelczar, Gdańsk 1991; Danuta Szlagowska, *The 16th and 17th century musical manuscripts in the Gdańsk Library of the Polish Academy of Science, w: Die Musik der Deutschen im Osten und ihre Wechselwirkung mit den Nachbarn...*, op. cit.; Zbigniew Nowak, *O roli, znaczeniu i zasługach Biblioteki Gdańskiej*, „Libri Gedanenses” 1995–1996; Danuta Popinigis, *Die Musikalien der PAN Bibliothek in Gdańsk*, w: *Musikgeschichte zwischen Ost- und Westeuropa. Symphonik — Musiksammlungen*, Deutsche Musik im Osten 10, Sankt Augustin 1997; *Bibliotheca Senatus Gedanensis*

rozrastający się księgozbiór powstawał w wyniku licznych zakupów, darów oraz zapisów testamentowych mieszkańców Gdańska. Istotny wkład wносиły także prężnie działające gdańskie oficyny wydawnicze, które z polecenia Rady Miasta miały obowiązek przekazywania do Biblioteki wydawanych dzieł. W Bibliothecae Senatus Gedanensis początkowo gromadzono głównie druki muzyczne, natomiast rękopisy przechowywano przede wszystkim w tych miejscach, gdzie bezpośrednio służyły praktyce wykonawczej, a więc w bibliotekach kościelnych, klasztornych, towarzystwach muzycznych, kolekcjach prywatnych muzykujących rodzin gdańskich. W wieku XIX wiele kolekcji rękopiśmiennych przekazanych zostało do Biblioteki, działającej wtedy pod nazwą Danziger Stadtbibliothek. Od 1831 roku zaczęły napływać zbiory likwidowanych wówczas klasztorów. W 1868 roku przekazane zostały rękopisy z biblioteki kościoła św. Bartłomieja, w 1905 roku manuskrypty należące do biblioteki kościoła św. Katarzyny i kościoła św. Jana, a w 1912 roku manuskrypty z kościoła NMP. Na przełomie XIX i XX wieku do Biblioteki trafiły zbiory muzyczne Westpreußischen Geschichtsverein (1898) oraz gdańskiego Naturforschenden Gesellschaft (1907). W 1900 roku do Biblioteki przekazane zostały także niektóre rękopisy muzyczne przechowywane w gdańskim Archiwum (Archiv der Stadt Danzig). W latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku sukcesywnie powiększono zbiory muzyczne Biblioteki Gdańskiej, a po II wojnie światowej okazjonalnie przejmowano darowizny muzykaliów i dokonywano zakupów kolejnych rękopisów muzycznych.

W wyniku II wojny światowej kolekcja muzykaliów należących do Biblioteki Gdańskiej została znacznie uszczuplona¹⁸. Część rękopiśmiennych zbiorów wywieziono z Gdańska i umieszczono w bibliotece moskiewskiej, z której w latach pięćdziesiątych XX wieku przekazano je do Staatsbibliothek zu Berlin. Obecnie kolekcja ta stanowi wydzielony zbiór *Danziger Bestand*, a jej proveniencja jest zaznaczona w sygnaturze każdego z rękopisów przez dodanie „Ms. Danzig”. Wiele rękopisów z przedwojennego zasobu Biblioteki Gdańskiej zaginęło prawdopodobnie bezpowrotnie.

sis 1596–1996, red. Maria Babnis, Zbigniew Nowak, Gdańsk 1998; Danuta Popinigis, *Rękopisy muzyczne gdańskiej proveniencji w berlińskiej Staatsbibliothek — odnalezione uzupełnienia siedemnastowiecznego repertuaru barokowego*, „Barok” 2000, nr 1; Danuta Szlagowska, *Muzykalia w zbiorach Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk*, „Libri Gedanenses” 2001; Klaus Garber, *Die alte Danziger Stadtbibliothek als Memorialstätte für das Preußen königlich polnischen Anteils*, w: *Kulturgeschichte Preußens...*, op. cit.; Danuta Popinigis, *Proces gromadzenia rękopisów muzycznych w Bibliotece Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk*, w: *Europejska kultura muzyczna w polskich bibliotekach i archiwach*, red. Aleksandra Patalas, Stanisław Hrabia, Kraków 2009.

¹⁸ Marian Pelczar, *O Bibliotece ...*, op. cit.; Elżbieta Wojnowska, op. cit.

Rękopisy muzyczne gromadzono w Gdańsku także w Archiwum Miasta (Archiv der Stadt Danzig)¹⁹. Od 1901 Archiwum nosiło nazwę Königliche Staatsarchiv für Westpreußen in Danzig²⁰. Przejęło wówczas zbiory Archiwum Miasta Gdańska (Archiv der Stadt Danzig) i Elbląga (Stadtarchiv Elbing), jak również zbiory Pomorza Gdańskiego, które wcześniej należały do Archiwum Państwowego w Królewcu (Staatsarchiv Königsberg)²¹. Druga wojna światowa znacznie uszczupliła zasoby Archiwum. Wiadomo, że duża ich część została utraczona w trakcie pożaru budynku w roku 1945. Brak dokumentacji odnoszącej się do przedwojennej kolekcji muzykaliów nie pozwala porównać obecnego zbioru z istniejącym wcześniej.

II. Zawartość zbiorów

Polska Akademia Nauk Biblioteka Gdańska

Kolekcja rękopisów muzycznych przechowywana obecnie w Polskiej Akademii Nauk Bibliotece Gdańskiej składa się z 636 rękopisów pojedynczych i 84 rękopisów zbiorczych (obejmujących od 2 do 517 utworów), w tym agendy dla organistów, zawierającej pieśni śpiewane podczas nabożeństw oraz podręcznika do nauki kontrapunktu²². Ponadto rękopiśmienne wpisy utworów muzycznych znajdują się w 8 drukach muzycznych. W sumie skatalogowano 5481 utworów²³.

¹⁹ Czesław Biernat, op. cit.; Joachim Gudel, *Die Musikaliensammlung des Staatsarchivs in Gdańsk*, w: *Musica Baltica. Danzig und die Musikkultur Europas...*, op. cit.; *100 lat Archiwum Państwowego w Gdańsku. Sesja jubileuszowa 8. VI. 2001*, red. Aniela Przywuska, Izabella Rdzanek, Gdańsk 2001

²⁰ Wydarzenia polityczne sprawiły, że nazwa Archiwum Państwowego w Gdańsku ulegała zmianie w ciągu XX wieku: Königliche Staatsarchiv für Westpreußen in Danzig (1901–1921), Staatsarchiv für Freie Stadt Danzig (1921–1939), Reichsarchiv Danzig (1940–1945). Obecna nazwa Archiwum Państwowe w Gdańsku obowiązuje od 1945 roku, chociaż w latach 1951–1983 funkcjonowała nazwa Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Gdańsku.

²¹ Na temat historii i zbiorów Archiwum Państwowego w Gdańsku zob.: Max Bär, *Das K. Staatsarchiv zu Danzig, seine Begründung, seine Einrichtungen und seine Bestände*, Mitteilungen der K. Preussischen Archivverwaltung 21, Leipzig 1912; Czesław Biernat, *Spór archiwalny polsko-gdańsko-niemiecki w okresie międzywojennym, 1919–1939*, Warszawa 1969; Peter Letkemann, *Die Geschichte der westpreussischen Stadtarchiv*, Beiträge zur Geschichte Westpreussen 5, Münster 1976; Czesław Biernat, *Archiwum Państwowe...*, op. cit.; *100 lat Archiwum Państwowego w Gdańsku...*, op. cit.

²² Przykłady muzyczne znajdujące się w podręczniku do nauki kontrapunktu nie zostały skatalogowane.

²³ W trakcie przygotowywania katalogu do wydania dodano pominięte we wcześniejszych

Najwcześniejsze rękopisy powstawały w połowie XVI wieku; najpóźniejszy po 1880 roku. Najwięcej rękopisów pochodzi z XVIII wieku. Nazwiskami lub monogramami kompozytorów opatrzone 2768 kompozycji, reszta pozostała anonimowa.

Muzykalia znajdujące się w Bibliotece Gdańskiej oznaczone są kilkoma typami sygnatur. Rękopisy różnej proveniencji, które w zbiorach Biblioteki znalazły się do 1911 roku, tzn. do czasu wydania czwartego tomu katalogu Otto Günthera, posiadają skrót „Ms” oraz numer biblioteczny od 4001 do 4210²⁴. Późniejsze rękopiśmienne nabytki Biblioteki, pozyskiwane z różnych źródeł do czasu II wojny światowej, oznaczano skrótem „Ms” i numerami bibliotecznymi powyżej 4210. Rękopisy te zostały skatalogowane dopiero w 1988 roku przez Przemysława Szafrana²⁵ jako uzupełnienia do wcześniej wydanego katalogu zbiorów Biblioteki Augusta Bertlinga²⁶ (do istniejącej sygnatury dodano liczbę rzymską „I” po numerze bibliotecznym) oraz do dwóch katalogów Otto Günthera²⁷ (odpowiednio dodano liczby „II” lub „IV” do istniejących sygnatur). Kolekcje muzykaliów z kościołów św. Jana, św. Katarzyny oraz z kościoła NMP, opisane przez Otto Günthera (1911, 1921), otrzymały sygnatury informujące o ich pochodzeniu. Skrót „Ms Joh.” odnosi się do rękopisów z kościoła św. Jana, „Ms Cath.f.” lub „Ms Cath.q.” do rękopisów z kościoła św. Katarzyny, natomiast „Ms Mar.Q.” do rękopisów z kościoła NMP. Druki należące wcześniej do kościoła św. Jana zawierają przed numerem bibliotecznym skrót „Bibl.Joh.D.”, a druk z kościoła NMP — „Bibl.Mar.q.”. Druki muzyczne o różnej proveniencji oznaczone są skrótem „Ee” występującym przed numerem bibliotecznym. Sygnatury

pracach dokumentacyjnych rękopisy pojedyncze i zbiorcze. Nowych opisów nie udało się jednak z przyczyn technicznych włączyć do istniejącego w katalogu systemu numeracji. Zostały oznaczone numerami arabskimi umieszczonymi w nawiasach kwadratowych. Tak więc choć ostatni utwór w katalogu nosi numer 4943, w rzeczywistości liczba opisanych utworów wzrosła do 5481, a liczba rękopisów zbiorczych (nr kat. 4944 — 5026) wzrosła z 83 do 84.

²⁴ Otto Günther, *Katalog der Handschriften der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. IV. *Die musikalischen Handschriften...*, op. cit.

²⁵ Przemysław Szafran, op. cit.

²⁶ August Bertling, *Katalog der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. I. *Katalog der die Stadt Danzig betreffenden Handschriften der Danziger Stadtbibliothek*, Danzig 1892.

²⁷ Otto Günther, *Katalog der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. II. *Katalog der Handschriften der Danziger Stadtbibliothek. Handschriften zur Geschichte Danzigs (Nachträge.) — Handschriften zur Geschichte von Ost- und Westpreussen. — Handschriften zur Geschichte Polens — Sonstige Handschriften historischen Inhalts. — Ortmannsche Handschriften. — Uphagenschen Handschriften*, Danzig 1903; Otto Günther, *Katalog der Handschriften der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. IV. *Die musikalischen Handschriften...*, op. cit.

muzykaliów, które napłynęły do Biblioteki po II wojnie światowej składają się ze skrótu „Akc.” i numeru akcesyjnego.

Rękopisy o sygnaturach Ms 4001–Ms 4210. Spośród 214 rękopisów, oznaczonych skrótem „Ms” oraz numerami bibliotecznymi od 4001 do 4210²⁸, które w 1911 roku skatalogował Otto Günther, w Bibliotece Gdańskiej zachowało się 141²⁹. Wśród nich jest 111 rękopisów pojedynczych i 30 rękopisów zbiorczych o różnej proveniencji. Powstawały w okresie od połowy XVI do połowy XIX wieku. W skład kolekcji wchodzi księgi głosowe, *partitura pro organo*, pojedyncze głosy wokalne i instrumentalne, partytury, choralniki (Choralbücher) oraz podręcznik do nauki kontrapunktu. W sumie w rękopisach zapisano 2016 kompozycji: motety, msze, pieśni religijne i świeckie, arie, opracowania chorału protestanckiego, tańce, kantaty, *concerti*, sonaty, miniatury instrumentalne.

Najstarszy z rękopisów — opatrzony sygnaturą Ms 4030 (nr kat. 5023)³⁰ — jest dołączony do zespołu druków o sygnaturze Ee 2165. Daty wydań poszczególnych druków informują, że rękopiśmienne wpisy utworów mogły nastąpić po 1560 roku. Druk trafił do zbiorów Biblioteki w 1610 roku jako dar gdańskiej patrycjuszki Elisabeth Brandes³¹. Rękopis Ms 4030 zawiera 14 kompozycji Orlanda di Lassa. Dawniejsi badacze uważali je za autografy mistrza. Dziś jednak hipotezy tej nie potwierdza się³².

Przyjmuje się, że także księgi głosowe o sygnaturze Ms 4003 (nr kat. 5025) pochodzą mniej więcej z tego samego okresu — z połowy XVI wieku³³. Zawierają 143 kompozycje: łacińskie motety, mszę, kilka niemieckich pieśni, madrygał, 114 francuskich *chansons* i dwie pieśni holenderskie. Zawartość zbioru — liczne kompozycje świeckie, głównie francuskie *chansons* — może wskazywać na wykorzystywanie rękopisu przez powstałą na początku lat sześćdziesiątych XVI

²⁸ Do rękopisów objętych numerami od Ms 4001 do Ms 4210 Otto Günther dodał jeszcze następujące rękopisy: Ms 4011a, Ms 4019a, Ms 4023a i Ms 4023b.

²⁹ Ponadto 36 rękopisów jako tzw. *Danziger Bestand* znajduje się obecnie w zbiorach Staatsbibliothek zu Berlin, pozostałe 37 zaginęło podczas II wojny światowej.

³⁰ Skrót „nr kat.” oznacza numer opisu w katalogu.

³¹ Karl-Günther Hartmann, op. cit., s. 394–396.

³² Paweł Garnarczyk, *Origin, Repertory, and Context of „Lasso’s Autograph” from Gdańsk, w: Die Münchner Hofkapelle des 16. Jahrhunderts...*, op. cit., s. 297–309; Dorothea Weichbrodt, *Patrizier, Bürger, Einwohner der Freien und Hansestadt Danzig*, vol. I, [Kiel–Klausdorf 1988], s. 88.

³³ Więcej na temat datowania rękopisu zob.: Agnieszka Leszczyńska, *Franciscus de Rivulo and the Manuscript Gdańsk, Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk 4003, w: Uno gentile et subtile ingenio...*, op. cit., s. 259–269.

wieku kapelę Rady Miasta, śpiewającą także w kościele NMP. Pierwszym kapelmistrzem tego zespołu był — przybyły do Gdańska z Niderlandów — Franziscus de Rivulo (zm. 1564). W rękopisie znalazło się 17 jego utworów.

Najwięcej rękopisów, które opatrzone skrótem Ms i numerami bibliotecznymi 4001–4210, pochodzi z kościoła św. Bartłomieja. W Bibliotece znajdują się od 1868 roku. Przejęcie muzykaliów z kościoła św. Bartłomieja przez Bibliotekę odnotowano w *Verzeichniß der Accessionen der Danziger Stadtbibliothek...*, gdzie zapisano: „Eine Sammlung gedruckter und geschriebener Musikalien aus dem 16., 17., 18., Jahrhundert, 83 Quartbände und 16 Foliobände, geschenkt von Einem Wohlöbl. Vorstande der St. Bartholomäi-Kirche”³⁴. Niestety, zbiór nie został szczegółowo opisany. Otto Günther notatką proveniencyjną opatrzył tylko trzy rękopisy zbiorcze: jeden z przełomu XVI i XVII wieku (Ms 4005; nr kat. 5015) i dwa z I połowy XVII wieku (Ms 4008, Ms 4010; nr kat. 4968, nr kat. 4995) oraz grupę 79 kantat Christiana Gotthilfa Taga (Ms 4062–Ms 4140). Dopiski we wcześniejszym, rękopiśmiennym inwentarzu bibliotecznym³⁵ oraz współczesne badania nad rękopisami wskazują, że z kościołem św. Bartłomieja należałoby łączyć także inne muzykalia z I połowy XVII wieku³⁶: księgi głosowe o sygnaturach Ms 4006, Ms 4007, Ms 4009 (nr kat. 5018, nr kat. 5016, nr kat. 4989), *partitura pro organo* Ms 4012 (nr kat. 5019) oraz druki z rękopiśmiennymi wpisami utworów oznaczone Ee 1689, Ee 2015, Ee 2690 (nr kat. 1358, nr kat. 5011, nr kat. 882).

Repertuar z kościoła św. Bartłomieja zapisany w muzykaliach datowanych do połowy XVII wieku obejmuje 529 kompozycji i zawiera msze, motety oraz pieśniowe opracowania chorału protestanckiego. Ich autorami są kompozytorzy niderlandzcy, niemieccy, włoscy, także twórcy działający w Gdańsku: kapelmistrzowie kapeli Rady Miasta Franziscus de Rivulo, Johannes Wanning, Nikolaus Zangius i Andreas Hakenberger oraz inni muzycy aktywni w Gdańsku, jak Andrzej Sokół, Henricus Lampadius czy Gregor Lange, a także kompozytorzy polscy: Franciszek Lilius i Marcin Mielczewski.

³⁴ PL–GD: Cat.Bibl.35, s. 11.

³⁵ PL–GD: Cat.Bibl.16, Alter Katalog der Musik, s. 5, 23–24.

³⁶ Zob.: Karl-Günther Hartmann, op. cit., s. 387–412; Elżbieta Wojnowska, *Zwischen Druck und Handschrift. Ein „abschreibender“ Danziger Musiker des 16./17. Jahrhunderts*, w: *Die Musik der Deutschen im Osten und ihre Wechselwirkung mit den Nachbarn...*, op. cit., s. 37–60; Elżbieta Wojnowska, *Studien zum Verbindungsnetz der Danziger Handschriften der 1. Hälfte des 17. Jahrhunderts. Ms. 4006 und Ms 4012*, w: *Musica Baltica. Interregionale musikkulturelle Beziehungen im Ostseeraum...* op. cit., s. 209–228; Danuta Szlagowska, *Repertuar muzyczny...*, op. cit., s. 47–96.

Pozostałe rękopisy z kościoła św. Bartłomieja pochodzą z końcowych dekad XVIII wieku. Zapisano w nich religijne kantaty Christiana Gotthilfa Taga. Z 79 odnotowanych przez Otto Günthera, Biblioteka posiada obecnie 63. W tzw. *Danziger Bestand* w Staatsbibliothek zu Berlin znajduje się 11 kolejnych kantat Taga, a pięć zaginęło bezpowrotnie.

Szereg rękopisów o znanej proveniencji, które znajdują się w grupie sygnatur Ms 4001–4210, a także druk z rękopiśmiennymi wpisami o sygnaturze Ee 2156 trafiło do Biblioteki jako dary osób prywatnych i instytucji. Druk Ee 2156 (nr kat. 18) należał do gdańskiego teologa i bibliofila Alexandra Glasera, który w 1597 roku podarował go wraz z innymi księgami Bibliothecae Senatus Gedanensis³⁷. Z przekazanych Bibliotece w 1856 roku przez gdańskiego pastora i organizatora życia muzycznego Theodora Friedricha Kniewela³⁸ rękopisów, zachowało się obecnie pięć (Ms 4015, nr kat. 4977; Ms 4019a, nr kat. 4957; Ms 4196, nr kat. 4965[1]; Ms 4197, nr kat. 974 i Ms 4198, nr kat. 976). W trzech z nich znajdują się jego własne kompozycje: dwie kantaty okolicznościowe (Ms 4197, Ms 4198) oraz sonata kameralna i marsz na fortepian napisany na wejście wojsk rosyjskich do Gdańska w 1812 roku (Ms 4196). W 1898 roku Westpreußischen Geschichtsverein przekazało dwa organowe *Choralbücher* z XVIII wieku (Ms 4017, Ms 4019; nr kat. 4955, nr kat. 4950). W 1900 roku Biblioteka wzbogaciła się o pięć dziewiętnastowiecznych rękopisów muzycznych, które należały do Adolfa Mundta — pastora z Kiezmarka, bibliofila i członka loży masonskiej „Eugenia”³⁹. Zachowały się cztery rękopisy, trzy w Bibliotece Gdańskiej (Ms 4179, nr kat. 916; Ms 4193, nr kat. 1676 i Ms 4199, nr kat. 72) i jeden w Staatsbibliothek zu Berlin. W 1907 roku Naturforschende Gesellschaft podarowała 11 rękopisów będących spuścizną po gdańskim astronomie Ernście Kayserze, z których zachowało się 10. Rękopisy przedstawiają dziewiętnastowieczny, popularny repertuar salonowej muzyki instrumentalnej, głównie fortepianowej (Ms 4185, nr kat. 970; Ms 4186, nr kat. 1351; Ms 4187, nr kat. 1557; Ms 4188,

³⁷ Karl-Günther Hartmann, op. cit., s. 399; Z. Lidia Pszczółkowska, „Glaser Aleksander”, hasło w: *Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 2, red. Zbigniew Nowak, Gdańsk 1994, s. 57–58.

³⁸ Maria Babnis, „Kniewel Teodor Friedrich”, hasło w: *Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, Suplement I, red. Zbigniew Nowak, Gdańsk 1998, s. 149–150; Jolanta Woźniak, *Festkantate von Theodor Friedrich Kniewel (1817) zur Feier der Vereinigung des Akademischen Gymnasiums mit der Marienschule in Danzig*, w: *Universität und Musik...*, op. cit., s. 61–69, PL-GD: Cat.Bibl.63.

³⁹ Należy zaznaczyć, że były to nieliczne pozycje w porównaniu z właściwym darem Adolfa Mundta, czyli zbiorem 86 inkunabułów, zob.: *Bibliotheca Senatus Gedanensis...*, op. cit., s. 33.

nr kat. 2096; Ms 4189, nr kat. 1365; Ms 4190, nr kat. 1366; Ms 4191, nr kat. 5026; Ms 4194, nr kat. 4965; Ms 4195, nr kat. 4972). W kolekcji tej znajduje się także podręcznik do nauki kontrapunktu (Ms 4002; nr kat. 4519). W 1910 roku Biblioteka otrzymała od nauczyciela Gimnazjum Gdańskiego — Hermanna Günthera — dziewiętnastowieczny zbiór organowych *Vorspiele* (Ms 4184; nr kat. 4973).

Proweniencja wielu rękopisów oznaczonych sygnaturami Ms 4001–4210 pozostaje — mimo prowadzonych badań — w dalszym ciągu nieznaną. Z końca XVI wieku i z początku XVII wieku są to księgi głosowe lub ich fragmenty; z XVIII wieku — zbiory arii i pieśni świeckich, zbiory tańców, różne utwory instrumentalne, kantaty (w tym 4 Benjamina Gottholda Siewerta — ostatniego kapelmistrza kapeli Rady Miasta) oraz *Choralbücher*; z I połowy XIX wieku — arie, pieśni, chóralne kompozycje religijne, utwory kameralne i fortepianowe. Na kartach tytułowych kilku rękopisów widnieją nazwiska posesorów: F. Rosicky, G. H. Rögener, M. Grunau, o których nie posiadamy bliższych danych i nazwisko Carla Heinricha Feige — znanego w Gdańsku muzyka z II połowy XVIII wieku⁴⁰. Nie wiemy jednak, jak rękopisy te trafiły do Biblioteki.

Rękopisy o sygnaturach Ms 4211 II, 4227 IV, Ms 4228 I, Ms 4254 IV, Ms 4255 I, Ms 4256 IV–Ms 4258 IV, Ms 1093 IV. Rękopisy, napływające do Biblioteki z różnych źródeł po 1911 roku, które oznaczano skrótowo „Ms” i numerem powyżej 4210, uległy w czasie II wojny światowej częściowemu rozproszczeniu. W Bibliotece Gdańskiej znajduje się obecnie zaledwie dziewięć: agenda dla organistów z XVIII wieku (Ms 4228 I; nr kat. 4944), *Choralbuch* (Ms 4255 I; nr kat. 4949), rękopisy z XIX wieku z utworami kameralnymi (Ms 4257 IV, nr kat. 4964; Ms 4256 IV, nr kat. 4968; Ms 4258 IV, nr kat. 4969), z mszą Josepha Haydna (Ms 4211 II; nr kat. 913) oraz rękopis Carla Antona Kaschlinsky’ego notujący kilka melodii na carillon ratusza Głównego Miasta (Ms 1093 IV; nr kat. 4946), partytury oper (Ms 4227 IV, nr kat. 158 i Ms 4254 IV, nr kat. 34). Natomiast w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku do Staatsbibliothek zu Berlin trafiły 32 rękopisy.

Rękopisy z kościoła św. Jana. Najliczniejsza grupa rękopisów, znajdująca się obecnie w Polskiej Akademii Nauk Bibliotece Gdańskiej, pochodzi z kościoła św. Jana. Obejmuje 468 sygnatur⁴¹. W stosunku do stanu sprzed II wojny świa-

⁴⁰ Hermann Rauschnig, *Geschichte der Musik und Musikpflege in Danzig*, Quellen und Darstellungen zur Geschichte Westpreußens 15, Danzig 1931, s. 355, 384, 392–394, 397, 403.

⁴¹ Do serii rękopisów Ms Joh.1–Ms Joh.466 Otto Günther dodał następujące: Ms Joh.149a, Ms

towej kolekcja zachowała się prawie w całości; tylko jeden rękopis odnotowany w katalogu Otto Günthera zaginął⁴². Ponadto rękopiśmienne wpisy utworów muzycznych znalazły się w dwóch zespołach druków muzycznych należących do tego kościoła. W sumie w rękopisach i w drukach zapisano 1314 utworów głównie kompozytorów niemieckich; autorów włoskich i polskich jest niewielu. Z XVII wieku pochodzi 180 kompozycji, prawie tysiąc z XVIII wieku i około 130 z przełomu XVIII i XIX wieku.

Najwcześniej można datować rękopiśmienne wpisy utworów w dwóch zespołach druków muzycznych (Bibl.Joh.D.37, nr kat. 5013 i Bibl.Joh.D.38, nr kat. 5003). Daty wydań poszczególnych druków wyznaczają *terminus post quem* dla rękopiśmiennych wpisów. W obu przypadkach mogło to nastąpić już w latach trzydziestych XVII wieku. Wpisanymi utworami są wielogłosowe pieśni protestanckie Bartholomäusa Gesiusa, Melchiora Francka, Melchiora Vulpiusa, Johanna Hermanna Scheina, monogramisty E. S., a także Johannesa Vogta — organisty przy małych organach w kościele św. Jana w Gdańsku w latach 1651–1693⁴³ oraz anonimowych, prawdopodobnie lokalnych twórców.

Najcenniejszy rękopis z II połowy XVII wieku posiada sygnaturę Ms Joh. 406 (nr kat. 5004). Zawiera 11 kompozycji w *stile concertato*, w tym unikatowe msze i motety polskich twórców — Marcina Mielczewskiego, Bartłomieja Pękiela i Jacka Różyckiego — oraz utwory działającego w Gdańsku Crato Bütnera, jak również włoskich kompozytorów Maurizia Cazzatego i Tarquinia Meruli.

W rękopisach z XVIII wieku dominują religijne kantaty. Ponadto zapisano w nich msze, oratoria, pasje, wokalnie-instrumentalne kompozycje chorałowe, jak również kantaty okolicznościowe. Stosunkowo niewiele jest utworów instrumentalnych. Należą do nich *sinfonie* Johanna Gottlieba Grauna, Giovanniego Battisty Pergolesiego, Giovanniego Battisty Sammartiniego, kwartet Gaetana Pugnaniego, *concerti* Stözlzela i Georga Philippa Telemanna oraz anonimowo przekazane suity i *sinfonie*. Są też dwa zbiory 180 chorałów protestanckich przeznaczonych na organy, dla których podstawą był *Danziger Gesangbuch* wydany w 1764 roku (Ms Joh.460, nr kat. 4953 i Ms Joh.461, nr kat. 4952). Autorem opracowań był Friedrich Gottlieb Gleimann — organista kościoła św. Jana w latach 1747–1780⁴⁴.

Wśród kompozytorów zwracają uwagę nazwiska kapelmistrzów gdańskiej kapeli Rady Miasta, prowadzących równocześnie kapelę kościoła NMP. Ręko-

Joh.158a i Ms Joh.307a.

⁴² Ms Joh.428.

⁴³ Hermann Rauschning, op. cit., s. 213, 217, 421.

⁴⁴ Ibidem, s. 345, 348, 421.

pisy z ich kompozycjami są tym cenniejsze, że nie zachowały się manuskrypty kopiowane dla kapeli mariackiej⁴⁵. W zbiorze z kościoła św. Jana zapisano utwory Johanna Valentina Medera, Dietricha Maximiliana Freislicha, Johanna Balthasara Christiana Freislicha, Friedricha Christiana Mohrheima i Benjamina Gottholda Siewerta.

Najwięcej utworów (44) zachowało się Johanna Balthasara Christiana Freislicha, który funkcję kapelmistrza kapeli Rady Miasta pełnił w latach 1731–1764. Należą do nich nie tylko religijne kantaty, ale także okolicznościowe, pisane na różnego typu uroczystości celebrowane w mieście, uświetniające wesela patrycjuszki Gdańska, introdukcje profesorów Gimnazjum Gdańskiego, urodziny króla Augusta III, wybory do Rady Miasta, czy rocznicę zrzucenia jarzma krzyżackiego. W wielu przypadkach są to autografy lub częściowe autografy⁴⁶.

Godne odnotowania są także utwory innych muzyków działających w XVIII wieku w Gdańsku: 62 kompozycje (kantaty i msze) Johanna Daniela Pucklitz — muzyka kapeli Rady Miasta⁴⁷, a także 6 kantat Johanna Jeremiasa Du Graina — organisty przy małych organach w kościele św. Elżbiety i organizatora życia muzycznego w Gdańsku.

Wydaje się, że obecność w zbiorach kościoła św. Jana imponującej liczby rękopisów z 163 utworami Georga Philippa Telemanna, wśród których znajduje się jeden autograf (Ms Joh.317; nr kat. 1999), można przypisać osobistej znajomości Johanna Jeremiasa Du Graina z hamburskim mistrzem. Du Grain przebywał w młodości w Hamburgu i był uczniem Georga Philippa Telemanna⁴⁸. Być może zainspirował Telemanna także do skomponowania specjalnie dla Gdańska pasji, szczęśliwie zachowanej w zbiorze kościoła św. Jana (Ms Joh.396; nr kat. 2038) oraz kilku kantat⁴⁹.

⁴⁵ W 1912 roku tylko kilka rękopisów z kościoła NMP przekazano do Biblioteki Gdańskiej, zob.: Otto Günther, *Katalog der Danziger Stadtbibliothek*, Bd. V..., op. cit.; Danuta Popinigis, *Proces gromadzenia...*, op. cit., s. 316–318.

⁴⁶ Karla Neschke, *Johann Balthasar Christian Freislich (1687–1764). Leben, Schaffen und Werküberlieferungen. Mit einem Thematisch-systematischen Verzeichnis seiner Werke*, Oschersleben 2000.

⁴⁷ Barbara Długońska, *Johann Daniel Pucklitz i jego utwory*, w: *Źródła muzyczne...*, op. cit., s. 145–156.

⁴⁸ Jerzy Marian Michalak, *Johann Jeremias Du Grain und seine Familie*, w: *Musica Baltica. Danzig und...*, op. cit., s. 245–256.

⁴⁹ Więcej informacji na temat tzw. „gdańskich kantat chorałowych” por.: Klaus Keil, *Georg Philipp Telemanns Kantaten für Danzig*, w: *Musica Baltica. Danzig und...*, op. cit., s. 315–321.

Do liczniejszej grupy osiemnastowiecznych rękopisów z kościoła św. Jana należy zbiór 55 kantat Johanna Theodora Römhilda⁵⁰. Rękopisy powstawały w latach 1727–1744. Na okładkach wielu z nich wpisano datę kopiowania oraz znak posesyjny. Obecność muzyki Römhilda w Gdańsku, poświadczona tak liczną grupą odpisów jego utworów, zawdzięczamy prawdopodobnie obu Freislichom, którzy tak jak Johann Theodor Römhild, pochodzili z Turynii⁵¹.

W rękopisach z przełomu XVIII i XIX wieku i z XIX wieku zapisano różnorodny repertuar, m.in. kantaty, oratoria, pieśni, wyjątki z opery, kwartet instrumentalny, opracowania chorału protestanckiego. Wśród autorów znajdujemy m.in. Christiana Gottloba Augusta Bergta, Karla Dittersa von Dittersdorfa, Petera Josefa von Lindpaintnera, Johanna Gottlieba Lögela, Wolfganga Amadeusa Mozarta, Johanna Christiana Heinricha Rincka, Johanna Gottfrieda Schichta, Gottlieba Samuela Waltera, Christiana Ehrgotta Weinlinga i Johanna Rudolfa Zumsteega. Z XIX wieku pochodzi kilka tzw. kompilacji (Ms Joh.141, nr kat. 126; Ms Joh.352, nr kat. 119; Ms Joh.353, nr kat. 118; Ms Joh.354, nr kat. 129; Ms Joh.413, nr kat. 131). Utwory w nich zawarte to aranżacje, które do wykonania przystosowywał Gottlieb Samuel Walter — kantor i organista kościoła św. Jana od 1799 roku⁵².

Rękopisy z kościoła św. Katarzyny. Do II wojny światowej Biblioteka Gdańska posiadała 204 rękopisy (pojedyncze i zbiorcze) pochodzące z kościoła św. Katarzyny. Obecnie kolekcja ta liczy zaledwie 85 rękopisów pojedynczych. Najwięcej strat odnotowujemy w grupie rękopisów z XVII wieku. Brakuje wielu cennych manuskryptów z muzyką kompozytorów polskich (Marcina Mielczewskiego i Bartłomieja Pękiela), włoskich, m.in. kapelmistrza dworu polskiego Marca Scacchiego oraz innych autorów. Przepadło również ponad 50 autografów Crato Bütnera — kantora w kościele św. Katarzyny w latach 1652–1679⁵³. Równie dotkliwe straty rejestrujemy w grupie rękopisów z XVIII wieku. Brakuje m.in. 56 kantat Johanna Theodora Römhilda i 9 kantat Johanna Balthasara Christiana Freislicha.

⁵⁰ Christian Ahrens, Sven Dierke, *Johann Theodor Roemhildt (1684–1756) Werkverzeichnis*, „Roemhildt, Bach, Mozart. Beiträge zur Musikforschung. Jahrbuch der Bachwoche Dillenburg” 1998, s. 17–127.

⁵¹ Lucian Schiwietz, *Danzig und Mitteledeutschland im 18. Jahrhundert*, w: *Musikalische Beziehungen...*, op. cit., s. 211–218.

⁵² Hermann Rauschning, op. cit., s. 415, 421.

⁵³ Na temat strat wojennych w zbiorze z kościoła św. Katarzyny zob.: Danuta Szlagowska, *Repertuar muzyczny...*, op. cit., s. 137–146.

Z połowy XVII wieku zachował się jeden kompletny rękopis — msza Philippa Friedricha Buchnera (Ms Cath.q.96; nr kat. 93), a z II połowy XVII wieku zaledwie jedno folio z fragmentem anonimowego utworu, który skopiował Crato Bütner (Ms Cath.q.95; nr kat. 2626).

W rękopisach datowanych na wiek XVIII zapisano wyłącznie kantaty. Zwartą, ułożoną według roku liturgicznego, grupę stanowi 68 rękopisów z kantatami Gessela. Na okładkach szeregu rękopisów znajduje się monogram posesora „F.A.D”, czyli Friedricha Augusta Deschnera — kantora w kościele św. Katarzyny w latach 1771–1778, a później w kościele NMP⁵⁴. W pozostałych osiemnastowiecznych rękopisach z kościoła św. Katarzyny skopiowano kantaty Johanna Christiana Balthasara Freislicha, Johanna Heinricha Rollego, Johanna Gotthilfa Taga oraz jedną anonimową kantatę na Boże Narodzenie (Ms Cath.f.82; nr kat. 4565).

Rękopisy z kościoła NMP. Nie wiadomo jaki los spotkał rękopisy muzyczne, którymi dysponowała kapela kościoła NMP. W Bibliotece znalazło się tylko 5 rękopiśmiennych *Choralbücher* oraz druki muzyczne. W jednym z druków (Bibl.Mar.q.183; nr kat. 5001) znajduje się 10 rękopiśmiennie wpisanych utworów. Są to polifoniczne motety z tekstem łacińskim, które skopiowano po 1604 roku. W grupie 5 *Choralbücher* dwa pochodzą z XVIII wieku (Mar.Q.183, nr kat. 4958 i Mar.Q.185, nr kat. 4959), jeden a przełomu XVIII i XIX wieku (Mar.Q.184; nr kat. 4956) i dwa z XIX wieku (Mar.Q.186, nr kat. 4948 i Mar.Q.187, nr kat. 4954). Zanotowano w nich 1127 opracowań chorału protestanckiego. Autorem opracowania chorałów z 1763 roku (Mar.Q.183) był Johann David König. Pozostałe zbiory zawierają anonimowe opracowania chorałów.

Aksesje. Z 8 powojennych nabytków Biblioteki Gdańskiej, oznaczonych skrótem „Akc.” i numerem akcesyjnym, na szczególną uwagę zasługują dwa rękopisy oraz księga głosowa druku z rękopiśmiennie wpisanymi utworami polifonicznymi. Druk (Akc. nr 3574/75; nr kat. 5006) należał początkowo do posesorów prywatnych, później został włączony do biblioteki kościoła św. Jana (Zappio-Johannitana⁵⁵). Utwory mogły być wpisywane po 1585 roku. Są to kompozycje Orlanda di Lassa, Teodora Ricciego, Tomasa Luisa de Victorii oraz anonimowe. Cennym rękopisem jest księga głosowa z połowy XVII wieku, zawierająca m.in.

⁵⁴ Hermann Rauschnig, op. cit., s. 347, 420, 421.

⁵⁵ Zbigniew Nowak, *Geschichte und Schicksale der Bibliothek Zappio-Johannitana in Gdańsk 1689–1945*, w: *Musikalische Beziehungen...*, op. cit., s. 181–196.

17 kołęd w języku polskim (Akc. nr 127; nr kat. 5017)⁵⁶. Licznie wpisane kompozycje maryjne sugerują, że rękopis mógł powstać w żeńskim klasztorze benedyktynek⁵⁷. Interesującym rękopisem jest zbiór 517 schematów fug (Akc.4125; nr kat. 4961[1]), których autorstwo przypisywane jest Danielowi Magnusowi Gronau — organiście w kościele św. Jana w latach 1730–1747⁵⁸.

Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz — Musikabteilung mit Mendelssohn-Archiv, tzw. „Zasób Gdański”

Kolekcja manuskryptów będąca przed drugą wojną światową własnością gdańskiej Stadtbibliothek, a obecnie przechowywana w Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz — Musikabteilung mit Mendelssohn-Archiv, składa się z 36 rękopisów pojedynczych oraz 32 rękopisów zbiorczych, w których znajduje się od 2 do 261 kompozycji. W sumie w manuskryptach pochodzących z Gdańska utrwalono 1932 utwory. Tylko 567 kompozycji oznaczonych jest nazwiskami twórców lub monogramami, pozostałe utwory są anonimowe. Manuskrypty powstawały na przestrzeni trzech stuleci — w okresie od XVII do XIX wieku.

Wiek XVII reprezentuje ponad 330 utworów, zapisanych w siedmiu rękopisach, które trafiły do Danziger Stadtbibliothek z gdańskiego Archiwum. Pięć z nich, cztery rękopisy zbiorcze (Ms. Danzig 4033, 4034, 4036, 4038; nr kat. 1959, 1947, 1957, 1958) i jeden pojedynczy (Ms. Danzig 4035; nr kat. 44), dedykowane były Radzie Miasta Gdańska. Utwory w nich zawarte skomponowali dwaj muzycy zatrudnieni w kościele NMP w Gdańsku (Daniel Jacobi — organista w latach 1637–1676 i Johann Valentin Meder — kapelmistrz miejski w latach 1687–1699), dwaj bliżej nieznanymi twórcy, których nazwiska widnieją na rękopisach datowanych na początek lat trzydziestych (Gregor Bohle i Thobias von Düren) oraz włoski kompozytor przebywający w Gdańsku w roku 1633 — Bernardino Borlasca. Większość ich dzieł reprezentuje wokalnie-instrumentalną muzykę kościelną (małoobsadowe koncerty kościelne, wielkoobsadowe motety koncertujące i mszę). Jedynie trzy utwory Borlaski — dwa włoskie madrygały

⁵⁶ Danuta Szlagowska, *Repertuar muzyczny...*, op. cit., s. 118–121.

⁵⁷ Magdalena Walter-Mazur, *Rękopis 127 Biblioteki PAN w Gdańsku księgą głosową toruńskich benedyktynek*, „Muzyka” 2010, nr 2, s. 113–119.

⁵⁸ Andrzej Szadejko, *Daniel Magnus Gronau (1700–1747) — didaktische Aspekte in Organwerken am Beispiel der Signatur Ms. Akc. 4125 aus der Danziger Bibliothek der Polnischen Akademie der Wissenschaften*, w: *Musica Baltica. The Music Culture of Baltic Cities...*, op. cit., s. 351–361.

i instrumentalna *Sinfonia* — należą do gatunku muzyki świeckiej. Dwa pozostałe rękopisy siedemnastowieczne to tabulatury lutniowe (Ms. Danzig 4022, 4230; nr kat. 1944, 1939), w których utrwalono tańce i intawolacje muzyki wokalne. Tabulatura oznaczona sygnaturą Ms. Danzig 4022 powstała wcześniej, w pierwszej połowie XVII wieku, a druga, Ms. Danzig 4230, w drugiej połowie XVII wieku.

Repertuar rękopisu Ms. Danzig 4022 obejmuje modne ówczesne tańce (m.in. courante, passamezzo, saltarello, galiarda, sarabanda, pawana, a także 40 tańców polskich i pojedyncze przykłady tańca gdańskiego, angielskiego i węgierskiego) oraz ponad 30 intawolacji pieśni, głównie niemieckich. Zdecydowana większość kompozycji to dzieła anonimowe. Autorami pozostałych są lutniści francuscy (Robert Ballard, John Mercure, przedstawiciele rodziny Gaultier), także działający we Francji Jakub Polak oraz pochodzący z włoskiej rodziny lutnistów Alessandro Piccinini i pewnie również twórcy włoscy — Jan Barino i Nani di Milann, których miejsca i czasu życia nie ustalono. Druga z tabulatur, Ms. Danzig 4230, zawiera tańce typowe dla suity barokowej — allemande, courante, sarabanda, gigue; sporadycznie pojawiają się też inne tańce — canarie, gawot, pawana i tylko jedna intawolacja pieśni. Twórcami utworów sygnowanych są lutniści francuscy (Dubut, Dupré, przedstawiciele rodziny Gaultier, John Mercure, Pinel) oraz kompozytorzy niemieccy (Gumprecht, Mouton, David Pohle, Rasch, Valentin Strobel), a także działający na dworze królewskim w Sztokholmie Hinrich Niewerth oraz bliżej nieznany Rick L'aine.

W rękopisach powstałych w dwóch następnych stuleciach najliczniejszą grupę stanowią opracowania chorałów na organy, zapisane w kilku rękopisach zbiorczych (Ms. Danzig 4020, 4222, 4252, 4254, 4255; nr kat. 1933, 1935, 1934, 1936, 1937) oraz opracowania chorałów na chór, utrwalone w jednym rękopisie zbiorczym (Ms. Danzig 4223; nr kat. 1954). W grupie tej przeważają manuskrypty pisane w pierwszej połowie wieku XIX, jedynie rękopis Ms. Danzig 4255 (nr kat. 1937) powstał w wieku XVIII, a manuskrypt Ms. Danzig 4252 (nr kat. 1935) na przełomie XVIII i XIX stulecia. W sumie zapisano ponad 600 opracowań chorałów, z czego 155 z rękopisu Ms. Danzig 4254 (nr kat. 1934) opracował gdański muzyk Benjamin Gotthold Siewert, kapelmistrz w kościele NMP w latach 1782–1811, a 184 chorały z rękopisu Ms. Danzig 4254 (nr kat. 1936) skopiował Carl Anton Kaschinsky, carillonista automatycznego carillonu ratusza Głównego Miasta, działający w Gdańsku w połowie wieku XIX.

Drugą grupę pod względem liczebności stanowią świeckie utwory instrumentalne, w zdecydowanej większości zapisane w powstałych w XVIII wieku kilku-

nastu rękopisach zbiorczych oraz w kilku rękopisach pojedynczych. Te ostatnie zawierają koncerty Friedricha Christiana Mohrheima, kapelmistrza gdańskiego kościoła NMP w latach 1764–1780 i Giuseppe Mattei Albertiego, sonatę bliżej nieznanego twórcy o nazwisku Förster, symfonię autorstwa Josepha Haydna oraz symfonie, których twórcami byli prawdopodobnie Johann Gottlieb Janitsch i Johann Balthasar Reimann. Repertuar zawarty w osiemnastowiecznych rękopisach zbiorczych (Ms. Danzig 4023a, 4026, 4023b, 4029; nr kat.: 1938, 1942, 1955, 1943) to przede wszystkim tańce — liczne allemande, anglaise, contredanse, menuety, polonezy, quadrille, schleifery, walce i reprezentowane pojedynczymi przykładami inne rodzaje tańców oraz arie instrumentalne. Przeważająca większość to utwory anonimowe; nazwiska kompozytorów pojawiają się tylko w kilku rękopisach zbiorczych: preludia Johanna Sebastiana Bacha zapisano w rękopisie Ms. Danzig 4245 (nr kat. 1956), sonaty Carla Heinricha Grauna w Ms. Danzig 4053 (nr kat. 1960), sonaty Pietra Antoniego Locatello w Ms. Danzig 4026 (nr kat. 1942), sinfonię Johanna Adolfa Hassego w Ms. Danzig 4054 (nr kat. 1941). Ponadto w dwóch rękopisach zbiorczych pojawiają się fragmenty instrumentalne z oper Wolfganga Amadeusa Mozarta, Pavla Vranicky’ego i prawdopodobnie Wenzela Müllera (Ms. Danzig 4029; nr kat. 1943), jak również Johanna Adolfa Hassego (Ms. 4054, nr kat. 1941). Z przełomu wieku XVIII i XIX pochodzi rękopis zbiorczy Ms. 4236 (nr kat. 1948), w którym obok anonimowych dzieł utrwalono utwory Wilhelma Friedemanna Bacha, Wolfganga Amadeusa Mozarta i F. Westphalena; natomiast z XIX stulecia manuskrypt zbiorczy Ms. Danzig 4248 (nr kat. 1949), w którym obok pieśni i fragmentów z oper zapisano marsz Petera Hänsela i galop Josefa Labitzky’ego. Wiek XIX reprezentują również dwa inne rękopisy: zbiorczy Ms. Danzig 4251 (nr kat. 1951), zawierający dwa utwory Johanna Straussa przeznaczone na fortepian na cztery ręce i wariacje fortepianowe Josefa Jelínka, oraz rękopis pojedynczy, w którym zapisano symfonię gdańskiego organisty Friedricha Wilhelma Markulla (1816–1887). Na przełom wieku XIX i XX datowany jest jedynie rękopis pojedynczy, w którym znajduje się walc orkiestrowy Leo Spielberga.

Kolejną kategorię utworów tworzą świeckie pieśni i fragmenty oper, które w przeważającej mierze występują w rękopisach zbiorczych powstałych w wieku XIX (Ms. Danzig 4039, 4260, 4183, 4247, 4249, 4250, 4251, 4257, 4258, 4259; nr kat. 1940, 1945, 1946, 1964, 1963, 1962, 1951, 1961, 1952, 1965). Dwa inne rękopisy pochodzą z przełomu wieku XVIII i XIX (Ms. Danzig 4244, 4246; nr kat. 1950, 1953). Utwory wokalne pojawiają się również w dwóch ręk-

kopisach zbiorczych powstałych w wieku XVIII, w których zanotowane są głównie kompozycje instrumentalne (Ms. Danzig 4026, 4029; nr kat. 1942, 1943). Ponadto kilka rękopisów pojedynczych zawiera kompozycje wokalne: w rękopisach powstałych w wieku XVIII zapisano fragmenty oper Georga Antona Bendi oraz Friedricha Ludwiga Aemiliusa Kunzena, a w rękopisach z przełomu XVIII i XIX stulecia — recytatyw i arię Luigiego Carusa, fragment opery Vincenza Righiniego oraz pieśń Giovanniego Battisty Viottiego. W rękopisie pojedynczym pochodzącym z wieku XIX znajduje się pieśń Andreasa Jakoba Romberga.

W omawianej kolekcji jest stosunkowo niewiele wokalnych dzieł religijnych. Z wieku XIX pochodzą jedynie wspomniane już opracowania chorałów przeznaczone na chór (rękopis zbiorczy Ms. Danzig 4223; nr kat. 1954) oraz manuskrypt zawierający mszę Pavla Lamberta Maška. Pozostałe wokalne utwory religijne znajdują się w rękopisach pochodzących z XVII i XVIII wieku. W tych ostatnich zapisano kantaty Christiana Gotthilfa Taga, *Miserere* Leonarda Leo, mszę Antonia Gaetano Pampaniego, jak również kompozycje Johanna Georga Reicharda i gdańskich muzyków Johanna Balthasara Christiana Freislicha i Friedricha Christiana Mohrheima.

Archiwum Państwowe w Gdańsku

Muzykalia stanowią niewielką, ale cenną część bogatych zbiorów Archiwum Państwowego w Gdańsku. Obejmują zarówno rękopisy, jak i druki muzyczne.

Kolekcja rękopisów składa się z 71 rękopisów pojedynczych oraz 13 rękopisów zbiorczych, w których znajduje się od 3 do 260 kompozycji. W sumie w rękopisach wpisano 1323 utwory, w tym 1252 w rękopisach zbiorczych. W przypadku 1031 utworów znany jest kompozytor, 292 utwory przetrwały jako anonimowe. Rękopisy muzyczne ze zbiorów Archiwum Państwowego w Gdańsku pochodzą z kilku stuleci i obejmują okres od przełomu XVI i XVII wieku do XX wieku.

Rękopisy muzyczne przechowywane w Archiwum Państwowym w Gdańsku składają się z pięciu zespołów:

— dwóch z dawnego Archiwum Miasta Gdańska (Archiv der Stadt Danzig), tzw. „nieurzędowe” rękopisy z Bibliothecae Archivi (APG 300, R)⁵⁹ i z zespołu Nauka i Sztuka (APG 300, 36)⁶⁰,

⁵⁹ Czesław Biernat, op. cit., s. 268–269.

⁶⁰ Ibidem, s. 249.

— trzech zespołów z bibliotek kościelnych: z kościoła NMP w Gdańsku (APG 354)⁶¹, z kościoła św. Jerzego w Malborku (APG 959)⁶² oraz z kościoła w Pomorskiej Wsi (APG 383)⁶³.

W zespole zbiorów rękopisów „nieurzędowych” Bibliothecae Archivi najczęściej reprezentowane są opracowania chorału protestanckiego, przeznaczone do wykonania na carillonie ratusza Głównego Miasta (cztery rękopisy) i carillonie kościoła św. Katarzyny (jeden rękopis). Manuskrypty pochodzą z drugiej połowy XVIII wieku oraz z pierwszej połowy XIX wieku i zawierają w sumie 913 utworów.

Autorami opracowań melodii chorałowych na automatyczny carillon ratusza Głównego Miasta byli Theodor Friedrich Gülich, który zajmował się programowaniem melodii w latach 1764–1776 i Paul Friedrich Knaack, wykonujący tę czynność w latach 1808–1847. Opracowania chorałów wpisano do czterech rękopisów (APG 300,R/Pp,q9; APG 300,R/Pp,q10; APG 300,R/Pp,q10a; APG 300,R/Uu,q9; nr kat. 1324–1326 i 1328). Utwory zanotowano w unikatowym systemie tabulaturowym (tabulatura carillonowa)⁶⁴.

Kompozycje na carillon kościoła św. Katarzyny, zanotowane w tradycyjnym systemie na dwóch pięcioliniach, znajdują się w rękopisie datowanym na rok 1784 (APG 300,R/Pp,45; nr kat. 1329). Ich autorem był Johann Ephraim Eggert, pełniący w latach 1766–1803 funkcję carillonisty staromiejskiego kościoła św. Katarzyny⁶⁵.

Do archiwaliów zespołu Bibliotheca Archivi należy też tzw. „Tabulatura gdańska”, pochodząca z przełomu XVI/XVII wieku. Zawiera 42 utwory przeznaczone na organy lub inny instrument klawiszowy, wśród nich są 24 intawolacje utworów wokalnych oraz 18 oryginalnych utworów instrumentalnych (APG, 300,R/Vv,123; nr kat. 1332)⁶⁶.

⁶¹ Ibidem, s. 172.

⁶² Ibidem, s. 175.

⁶³ Ibidem, s. 177.

⁶⁴ Małgorzata Fiebig-Drzewiecka, Janusz Grabowski, Grzegorz Szychliński, *Notacja kołkowa bębna carillonu Ratusza Głównego Miasta w Gdańsku*, „D’Oriana. Awiza biblioteczne” 2000, nr 5, s. 5–25.

⁶⁵ Johann Ephraim Eggert, *Choral-Lieder zu dem Glocken-Spiel der Altstädtischen Ober-Pfarr-Kirche zu St. Catharinen ausgesetzt mit Variationes Danzig 1784. Facsimile*, red., wstęp i komentarze Danuta Popinigis, Dariusz Kaczor, Gdańsk 2006.

⁶⁶ *Keyboard Music from Polish Manuscripts*, vol. 3, *Corpus of Early Keyboard Music*, red. Jerzy Gołos, Adam Sutkowski, Roma 1965–1967; *Danziger Orgel-Musik des 16. bis 18. Jahrhunderts*, red. Franz Kessler, Neuhausen-Stuttgart 1988; *Gdańska Tabulatura Organowa 1591*, red. Jerzy Erdman, Łódź 1993.

Zespół Bibliotheca Archivi dopełnia anonimowy rękopis z 1930 roku zawierający kompozycję zatytułowaną *Danzigs Hymne* (APG 300,R/Uu,q7; nr kat. 1087).

W zespole Nauka i Sztuka z dawnego Archiwum Miasta Gdańska znajdują się dwa siedemnastowieczne rękopisy, zawierające utwory kompozytorów działających w Gdańsku: Marcina Gremboszewskiego i Daniela Jacobiego. Pierwszy jest rękopisem zbiorczym (APG 300,36/58; nr kat. 1330), w którym zapisano trzy utwory instrumentalne Marcina Gremboszewskiego — śpiewaka i instrumentalisty kapeli Rady Miasta od 1629 roku, a także śpiewaka w kościele NMP od 1632 roku. W rękopisie obok utworu zatytułowanego *Contrapunctum*, znajdują się unikatowe w muzyce staropolskiej, jedne z najwcześniejszych kompozycji koncertujących (*Aria* na cornetto i basso continuo oraz *Canzoneto* na cornetto, fagot i basso continuo). Drugi rękopis z zespołu Nauka i Sztuka (APG 300,36/59; nr kat. 837) zawiera motet koncertujący Daniela Jacobiego, kompozytora i organisty w kościele NMP w latach 1637–1676.

Ważną część muzycznej kolekcji w zbiorach Archiwum Państwowe w Gdańsku zajmują archiwalia z kościołów ewangelickich. Do kościoła w Pomorskiej Wsi (Pomehrendorf) należał anonimowy rękopis (APG 383/38,1; nr kat. 1327), zawierający 210 opracowań chorału protestanckiego, przechowywany wcześniej w zbiorach Archiwum Miejskiego w Elblągu (Stadtarchiv Elbing).

Z kościoła NMP w Gdańsku pochodzi fragment rękopisu, zawierający anonimową kompozycję pasyjną z 1734 roku (APG 354/2026; nr kat. 1270).

Najliczniej reprezentowane są rękopisy z kościoła św. Jerzego w Malborku. Obszerną grupę tworzą dzieła religijne. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje 45 utworów Johanna Jacoba Rowaldta, kompozytora i organisty w kościele św. Jerzego w Malborku w latach 1738–1775. Są to 43 kantaty przeznaczone na rok liturgiczny 1742/43 oraz aria i opracowanie chorału protestanckiego (APG 959/273 (1–46); nr kat. 973–1018).

Również godne uwagi są 4 rękopisy z przełomu XVIII i XIX wieku (APG 959/274 I (1–3) oraz APG 959/274 II; nr kat. 288–291), zawierające kantaty Otto Christiana Gladau'a, kantora katedry w Królewcu w latach 1791–1849.

Pozostałe rękopisy z muzyką religijną pochodzą z XIX wieku i zanotowano w nich głównie kantaty. Większość kantat sygnowana jest nazwiskami kompozytorów niemieckich: Augusta Wilhelma Bacha, Gottloba Benedicta Bierey'a, Ernsta Friedricha Gaeblera, Carla Heinricha Grauna, Juliusa Ottona, Karla Gottlieba Reißigera. Wśród nich są także utwory Josepha Haydna: *Heilig-*

messe (APG 959/268; nr kat. 832) i motet *Abendlied zu Gott* (APG 959/272 (3); nr kat. 831).

Repertuar świecki z kościoła św. Jerzego w Malborku obejmuje: kantaty Maxa Carla Eberweina (APG 959/279c; nr kat. No. 13), Nielsa Wilhelma Gade (APG 959/279d; nr kat. 286), *Symfonię nr 102 B-dur* Josepha Haydna (APG 959/267; nr kat. 833) oraz anonimową aranżację fortepianową na 4 ręce *Kwintetu smyczkowego C-dur op. 29* Ludwiga van Beethovena (APG 959/279a; nr kat. 1).

Ponadto muzyka świecka z kościoła św. Jerzego w Malborku znajduje się w czterech rękopisach zbiorczych z XIX wieku, w których skopiowano utwory pieśniowe (APG 959/272 (4), APG 959/279b, APG 959/279 (1), APG 959/279 (2); nr kat. 1333–1336). Repertuar zapisany w tych rękopisach to 50 utworów na chór męski, w większości popularny w XIX wieku gatunek pieśni *Liedertafel* takich kompozytorów jak Franz Xaver Eisenhofer, Johann Friedrich Reichardt, Carl Friedrich Zelter oraz 22 utwory anonimowe.

Ze zbiorów biblioteki kościoła św. Jerzego w Malborku pochodzi także rękopis z muzyką instrumentalną (APG 959/294; nr kat. 1331). Jest to rękopis zbiorczy z XVIII wieku, w którym zapisano 34 anonimowe utwory na instrument klawiszowy, zarówno formy taneczne, jak i nietaneczne.

Prezentowane katalogi, powstałe jako rezultat prac badawczych prowadzonych przez wiele lat przez zespół pracowników gdańskiej Akademii Muzycznej, zawierają szczegółowe dane dokumentacyjne 8736 utworów utrwalonych w postaci rękopiśmiennej i zachowanych do naszych czasów w Polskiej Akademii Nauk Bibliotece Gdańskiej, w Archiwum Państwowym w Gdańsku oraz Staatsbibliothek zu Berlin.